

Mødet den 21. Marts 1935.

Fraværende: Johanne Berg.

1. (J. Nr. 509—1934). Undervisningsministeriets Godkendelse af Undervisningsplanen for Arbejdernes Oplysningsudvalgs Aftenskole.

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 871—1934). Skrivelse fra Overvejinspektøren om Tilskud fra Vejfonden og den særlige Fond til Vejarbejder.

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 885—1934). Regnskab for Købmand Carl Poulsens Enkes Legat i 1934.

Toges til Efterretning.

4. (J. Nr. 50—1934). Voldgift i tre Sager mellem Aarhus Kommune og Dansk Handels- og Kontor-medhjælperforbund.

Ved Opmandskendelse blev Kommunens Paa stand i samtlige Sager taget til Følge.

Toges til Efterretning.

5. (J. Nr. 879 - 1934). Indstilling fra Brandkommissionen angaaende en Omordning af Skorstensfejervæsenet.

Stecher Christensen forelagde Sagen. Da Skorstensfejermester Bredal afgik i 1931, ansattes Schmidt i nordre Distrikt, og H. O.

Hansen i Søndre Distrikt var saa gammel, at han snart skulde afgaa. Man forbeholdt sig da senere at foretage Ændringer i den gældende Ordning. Da Hansen maatte afgaa, forsøgte man at samle det hele under et med et fælles Kontor under Schmidts Ledelse og Tilsyn, men det blev for meget til en Mand, og der ansattes da en Vikar i Søndre Distrikt. Der blev nu foretaget en Optælling af Byens Skorstene m. v. med en Ændring for Øje, og nu forelaa her et Forslag til en Nyordning, som Taleren vilde anbefale. Det vilde virke saaledes, at de smaa Ejendomme med Kakkelovnsfyring gennemgaaende faar en Lettelse, medens det for Ejendomme med Centralvarme eller industrielle Virksomheder bliver lidt dyrere. Kommunen havde hidtil faaet et Tilskud paa 10.000 Kr. fra Skorstensfejermestrene, men det blev nu forhøjet til 22.000 Kr. aarlig, som væsentlig var naaet ved en Nedskæring af Mestrenes Løn. Kommissionen havde undersøgt Forholdene i København og Frederiksbjerg, og der var Enighed om, at det vilde være en god Ordning for Kommunen.

Indstillingen vedtoges.

6. (J. Nr. 889—1934). Anmodning fra Aarhus Reklameforening og Aarhus Turistforening om, at Byraadet vil lade sig repræsentere i en nedsat Komité for Bypropaganda.

Holger Eriksen erklærede, at Flertalsgruppen saa med Sympati paa Arbejdet for at skabe øget Turistbesøg; men man var noget betænkelig ved at lade sig repræsentere i Udvalget. Hvis dette havde gode Ideer, kunde det jo komme til Byraadet, og der kunde da forhandles om Byens Støtte, men man ønskede ikke at binde sig paa Forhaand.

I. C. S ø r e n s e n kunde godt slutte sig hertil. De to Foreninger var i Besiddelse af saa meget Initiativ, at de nok kunde udarbejde mere bestemte Forslag, før Byraadet tager Stilling dertil. Taleren havde tidligere slaaet til Lyd for en effektiv Turistpropaganda og vilde gerne være med til at yde Tilskud hertil, og det blev man nok enige om i Byraadet. Men foreløbig burde de to Foreninger arbejde videre med Sagen og eventuelt komme med et virkeligt Forslag.

B o r g m e s t e r e n antog, man var enig om at yde Støtte, hvis Byens Interesser krævede det, men at man ikke ønskede at indtræde i Udvalget.

Det vedtoges at svare i Henhold til de faldne Udtalelser.

7. (J. Nr. 667—1934). **Planer for en ny Administrationsbygning for Belysningsvæsenet.**

Fra Belysningsudvalget forelaa følgende Indstilling:

»I Henhold til Byraadets Bemyndigelse af 13. December f. A. har Udvalget ladet Arkitekt Thorkel Møller udarbejde hoslagte Forslag og Tegninger for Opførelse af en Administrationsbygning for Belysningsvæsenet paa Grunden ved Spanien, hvilket Forslag fremsendes til det ærede Byraads Godkendelse, idet det bemærkes, at Udgiften, ekskl. Inventar, forventes at blive ca. 750.000 Kr., hvoraf ca. 650.000 Kr. vil være at afholde af Laanemidler.

Endvidere foreslaas det, at Arkitekt Thorkel Møller paa de i hoslagte Kontraktudkast nævnte Betingelser antages som Arkitekt for Bygningen.»

B o r g m e s t e r e n anbefalede Forslaget. Der var tidligere Tale om at gøre Bygningen saa stor, at der ogsaa kunde være Kontorer for Stadsingeniøren, men det var nu paatænkt at

indrette disse i Bikubens tidligere Ejendom. Arkitektens Honorar var fastsat efter de almindelige Regler $\div 15$ %.

Indstillingen vedtoges.

8. (J. Nr. 884—1934). Bebyggelsesplan for Arbejdernes Produktionsforenings Grunde Matr. Nr. 53 a ved Niels Ebbesensvej.

Fra Stadsingeniøren forelaa følgende Forslag til Overenskomst med Produktionsforeningen:

»Mellem Arbejdernes Produktionsforening og Aarhus Kommune indgaas der følgende Overenskomst:

1. Byggehøjden for Matr. Nr. 53 a tilhørende Arbejdernes Produktionsforening og Matr. Nr. 59 tilhørende Aarhus Kommune fastsættes til højst 3 fulde Beboelseslag med udnyttet Kælderetage.
2. Indenfor hver enkelt Karré eller Husblok skal Facaderne opføres saaledes, at Karréen eller Blokken kommer til at virke som en Enhed og saaledes, at hver Enhed harmonerer med Naboejendommene.
3. Karréernes indre Arealer, der ikke benyttes til Gaardspladser eller Færdselsareal, skal i størst mulig Udstrækning udlægges til fælles Haveareal og Legepladser.
4. For at lette Bebyggelsen efter Bebyggelsesforslag E indgaar Parterne paa at mæglægge deres Arealer saaledes, at den fremtidige Grænse bliver den paa Forslag E med blaat angivne stiplede Linie.

Grænsen etableres. naar en af Parterne ønsker det.

- 5) Produktionsforeningén lader Arealet bebygge i Overensstemmelse med Bebyggelsesforslag E., idet Produktionsforeningen dog

forbeholder sig at komme med Ændringsforslag til Bebyggelse for saa vidt angaar Karréerne IV og V, saaledes at Gaden mellem disse Karréer eventuelt bortfalder. — Aarhus Kommune er villig til at acceptere et saadant Forslag under Forudsætning af

- a. at der bliver forsvarlige Adgangsforhold til Ejendommene,
 - b. at Forslaget tillader en passende Udnyttelse af den Del af Karré IV, der tilhører Aarhus Kommune.
6. Produktionsforeningen udlægger Langelandsgades Forlængelse i 24 m Bredde. Desuden udlægges ekstra en 1,58 m bred Strimmel til Udvidelse af Brendstrupvej og en 2,00 m bred Strimmel mod Niels Ebbesensvej samt den Del af den viste runde Plads ved Skæringen mellem Niels Ebbesensvej og Brendstrupvej, der ligger paa Matr. Nr. 53 a. Det Areal, der herved afgives mere end til normal Vejbredde, beregnes til ca. 1850 m².
7. Mod de offentlige Veje betaler Produktionsforeningen, uanset den Fordeling, Kommunen maatte vedtage af det ikke til Kørebane udlagte Areal, Fortovsudgifterne svarende til et 4,5 m Fortov indbefattet af en 2. Sort Kantsten og befæstet med 2 Rækker Fliser med 2 Skifter Chaussesten imellem og et Areal paa 2,6 m² pr. 1 m belagt med Emulsionsbeton, samt Ledninger paa sædvanlig Maade.
8. Som Erstatning for det ekstra afgivne Areal samt til Dækning for Merudgiften ved Anlægget af Langelandsgades Forlængelse i

24 m Bredde i Stedet for 19 m udfører Aarhus Kommune Langelandsgades Forlængelses første Anlæg.

Til dette Vejanlæg betaler Produktionsforeningen kun Udgifterne til de to Fortove bestemt efter foranstaaende § 7, medens Brolægningsafgiften betales af Produktionsforeningen i Henhold til Vejvedtægten til det Tidspunkt, Byraadet maatte bestemme.

9. Det paalignede Brolægningsbidrag til Niels Ebbesensvej for den Facade, der mæglægges ved Karré I, ca. 26 løb. m., godtgøres Produktionsforeningen, hvorimod Facadeafgiften for Niels Ebbesensvej over Pladsen regnes erstattet ved de nye Facader til Pladsen.

10. Ovenslaaende §§ 1, 2, 3, 5, 6 og 7 tinglyses som servitutstiftende paa Matr. Nr. 53 a af Aarhus Bys Markjorder i Hasle Herred«.

Tiltraadt af Arbejdernes Produktionsforening og Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse.

B o r g m e s t e r e n meddelte, at der havde været ført mange Forhandlinger om denne Sag, idet Langelandsgade skulde føres gennem Arealet. Nu blev en Del af dette udstykket, og man var enedes om, at Produktionsforeningen afgiver Jord til Vejens Gennemførelse og selv bekoster Fortovene, medens Kommunen anlægger Vejen. Taleren anbefalede at tiltræde Overenskomsten.

Indstillingen vedtoges.

9. (J. Nr. 50—1934). Indstilling fra Lønudvalget om en Overenskomst med Dansk Handels- og Kontor-medhjælperforbund vedrørende Assistenten og Elever ved Folkebiblioteket.

Holger Eriksen oplyste, at Overenskomsten sluttede sig til de Bestemmelser, der fandtes angaaende Kommunens Kontormedhjælpere. Der var den Forskel, at Eleverne her fik lidt mere i Gage, fordi de som Regel var ældre og havde lidt større Kvalifikationer end Eleverne paa Kommunens Kontorer. De fik ogsaa lidt længere Ferie, idet Biblioteket en Tid var lukket, og de maatte da til Gengæld finde sig i forskudt Arbejdstid uden Godtgørelse.

Indstillingen vedtoges.

10. (J. Nr. 50—1934). Indstilling fra Lønudvalget angaaende en Tilføjelse til Overenskomsten med Smede- og Maskinarbejdernes Fagforening.

Følgende Indstilling forelaa:

»Fremsendes til Byraadet med Indstilling om, at der vedtages en saalydende Tilføjelse til den bestaaende Overenskomst med Smede- og Maskinarbejdernes Fagforening:

Haandværkeres (herunder Maskinassistenters) Overarbejde skal varskojes, senest Dagen før Overarbejdet finder Sted. I modsat Fald betales, saafremt Overarbejdet varer 2 Timer eller derover, foruden den gældende Overarbejdsbetaling for det Antal Timer, der arbejdes over, et Tillæg, der udgør 1 Timeløn + 50 % (for Maanedslønnede fremkommer Timelønnen ved at dividere den paagældendes Grundløn og Alderstillæg med 2400 aarlige Timer).

Denne Bestemmelse gælder dog ikke for saadanne, som oppebærer fast Tillæg for Overarbejde, eller som er forpligtet til for den fastsatte Løn at udføre Overarbejde uden særligt Vederlag herfor.«

Indstillingen vedtoges.

11. (J. Nr. 22⁴³—1934). Købekontrakt med Snedkermester Chr. Schou angaaende en Byggegrund ved Carl Bertelsens Gade.

Godkendtes.

12. (J. Nr. 500—1934). Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1935—36.

B o r g m e s t e r e n forelagde Budgettet og udtalte, at det skete med betydelig mere Tilfredsstillelse end ved det Budget, der maatte lægges blot for 1 Aar siden. Den Gang stod man overfor en ret stærk Kritik udefra, som egentlig var noget uberettiget, idet Stillingen var saaledes, at der i 1932—33, altsaa under det gamle Byraad, var fremkommet et Underskud paa de sociale Budgetter paa 2,2 Mill. Kr. Samme Aar var der optaget et midlertidigt Laan paa 3,3 Mill. Kr. til forskellige Byggeformaal, men samtidig var Kommunens Konto i Privatbanken overtrukket med et lignende Beløb, og da dette maatte dækkes ved Laan, blev der mindre til de Formaal, hvortil Laanet var optaget. Da man i Fjor skulde lægge Budget, var man klar over, at der foruden det nævnte Underskud fra 1932—33 ogsaa maatte regnes med et lignende Underskud for 1933—34. Der maatte derfor vises stor Forsigtighed ved Lægningen af Budgetterne, da man ikke Aar efter Aar kunde møde med saadanne Underskud, og der maatte gøres et alvorligt Arbejde for at naa til mere stabile Forhold. Man maatte altsaa i Fjor paa Grund af det forventede Underskud forhøje Budgettet betydeligt og samtidig gaa til at opkræve et ekstra Kvartals Skat. Underskudet var dog blevet mindre end ventet, og Ekstras-katten var gaaet godt ind, hvilket skyldtes, at Forholdene i Aarhus trods stor Arbejdsløshed alligevel havde været gode. Man maatte nu haabe,

at det Budget, som man snart var ude af, vilde kunne holde, saa man slap for saadanne Overraskelser som de to Aar i Forvejen. Nu turde man regne med, at den økonomiske Basis var i Orden, og at man var inde i forsvarlige økonomiske Forhold. I Henhold til den for en Tid siden vedtagne Finansplan kunde man fortsætte med de betydelige Arbejder, som var i Gang; men det vanskelige Punkt var stadig den sociale Forsorg. Som dette Budget nu var lagt, kunde man vist regne med, at det kan holde, saafremt Arbejdsløsheden ikke stiger meget stærkt. Som Budgettet nu var lagt, kunde det siges, at man var inde i sunde økonomiske Forhold, og det viste, at den stærke Kritik, som man for et Aar siden var ude for, i nogen Grad var ubegrundet. — Angaaende Enkelthederne i Budgetforslaget skulde Taleren ikke komme særlig ind derpaa, da det var overdraget til de to Gruppeformænd at gøre nærmere Rede herfor, men vilde blot nævne enkelte Tal, som viser, hvad det egentlig drejer sig om. Ved Paaligningen i Fjor var der opført paa Formue og Lejlighed 7.967000 Kr. og til Menighedsudgifter 428000 Kr.; i Aar var de tilsvarende Tal 7.512000 Kr. og 446000 Kr., hvilket gav en mindre Paaligning i Aar paa 437000 Kr. Taleren vilde haabe, at Budgettet kan vedtages, som det foreligger, og da de forskellige Udvalg havde været indkaldt til Forhandling om deres Budgetter, kunde det vel ventes, at der vilde blive Enighed derom. Hvis man regnede med samme Skatteindtægt som i Fjor, vilde der blive en Nedgang i Skatteprocenten paa 0,7; men man kunde maaske ogsaa regne med en større Skatteindtægt, selv om Ekstrakvartalet havde gjort, at der i Aar blev større Beløb at trække fra Indtægten. Alt i alt maatte

Budgettet karakteriseres som sundt og rummeligt, saa man næppe behøvede at frygte for Overraskelser, naar Aaret var gaaet, og Taleren vilde anbefale det til velvillig Behandling.

Holger Eriksen: Skal man undersøge en Kommunes økonomiske Forhold, er det rimeligt, at man ikke blot ser paa Driftsbudgettet, men ogsaa paa det sidst afsluttede Regnskab og navnlig dets Status. Skønt alt tenderede i Retning af et stort Underskud paa Regnskabet 1933—34, lykkedes det ved Udskrivningen af et ekstra Kvartals Skat og den mellemkommunale Refusion at ændre det til et Overskud. Det var naturligvis en haard Omgang, men baade Byen og dens Borgere har staaet sig ved det, fremfor at man i lang Tid skulde slæbe omkring med 2 Aars Underskud, og sammenlignet med de Skatteprocenter, mange andre Byer er oppe paa, bliver den samlede Skatteudskrivning i Aarhus da heller ikke større, end man havde mange andre Steder. Alligevel har det været en almindelig Opfattelse i Byraadet, at det ikke var et Nummer, der skulde gives da capo, og det er derfor glædeligt at konstatere, at indeværende Aars Budget efter al Sandsynlighed har holdt, og at det Budget, der i Dag ligger til Behandling, betyder en mindre Skatteudskrivning paa et Tidspunkt, da Skatteudskrivningen øges de fleste andre Steder. Det viste sig da ogsaa, da vi lagde vor Arbejds- og Finansplan, at vi uden at laane var i Stand til at afvikle Underskudet fra 1932—33 og gennemføre de Byggearbejder, der var optaget Laan til. Der er her Grund til at omtale den giftige Smædekampagne, der paa et givet Tidspunkt — dog heldigvis fra uansvarlige Kredse — iværksattes mod Bystyret

i Anledning af Underskudet. Kommunen fremstilledes som værende paa Fallittens Rand. Jeg tror ikke, det var langt fra, at man beskyldte Borgmesteren for selv at have taget Pengene, og at man forlangte ham sat under Tiltale, skønt han slet ikke havde været Borgmester, da Underskudet opstod. En passende Illustration til den Tale om Kommunens slette Finanser er den sidste Statusopgørelse, der viser, at Kommunens Nettoformue er blevet øget med ca. $5\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Det er jo ikke den Slags, der plejer at præge en Kommune, der styrer mod Afgrundens Rand. Saa stor er Kommunens Nettoformue, at hver Borger, fra Spædbarnet i Vuggen til Oldingen, der vakler mod Graven, har en Andel deraf paa 550 Kr. Der er ingen anden Kommune i Landet, der forholdsvis raader over en tilsvarende Formue, og den betyder for Driftsbudgettet, at Renteudgiften bliver et Par Millioner Kroner mindre, end den ellers vilde have været. Efter min Mening er denne Formue et Udtryk for, at de skiftende Byraad har været ansvarsbevidste Folk, der ikke blot har set paa Dagen og Vejen, men tilrettelagt deres Taktik efter store Linier. Det nye Budget, der viser en ret væsentlig Formindskelse af Skatteudskrivningen, er lagt efter samme Linie. Afdrag paa Gæld udgør ca. 1800.000 Kr., til Forøgelse af Kassebeholdningen er afsat 500.000 Kr., til Fornylsesfonds er opført 300.000 Kr. for Elektricitetsværket, 300.000 plus 100.000 til den nye Gasbeholder for Gasværket og 80.000 Kr. til Fjernvarmen. Dertil kom Henlæggelsen til Pensionsfonden 167.000, eller ialt $3\frac{1}{4}$ Mill. Kr. Ganske vist er der samtidig sket en Forringelse af visse Aktiver, men da der ogsaa afholdes store Nyanlæg

af Driftsbudgetterne, kan man roligt gaa ud fra, at ogsaa det Aar, man nu gaar ind til, vil vise en betydelig Forøgelse af Nettoformuen. Maaske vil en og anden Skatteyder finde det hensigtsmæssigt at undlade disse Henlæggelser i Aar, men de er mindre, end de plejer at være, og de 500.000 Kr. til Kassebeholdningen er fastslaaet i Finansplanen og nødvendige af Hensyn til Dækning af det gamle Underskud. Noget nyt er Henlægningen til Pensionsfonden, men her er i mange Aar begaaet en Forsømmelse, som der maa raades Bod paa. Med de Pensionsforpligtelser, vi i Øjeblikket har, skulde vi raade over en forsikringsmæssig udregnet Pensionsfond paa 8 Mill. Kr. Det kan vel reduceres med 25 pCt., da Kommunen ikke skal have Fortjeneste deraf som Forsikringsselskaberne. Funktionærerne har Krav paa, at Fonden oprettes. Det skulde nødig gaa som ved visse Privatbaner, at naar de skal hæve Pensionen, er deres indbetalte Penge borte. Vi har baaret os saaledes ad, at vi har ladet de respektive Institutioner afholde samtlige Pensioner og Understøttelser, 419.000 Kr. ialt, men Funktionærernes Bidrag, de 167.000 Kr., er henlagt til Pensionsfonden, og fortsætter man hermed i en Aarrække, vil et Beløb hurtigt kunne oparbejdes. Vor Pensionsordning er dog saa dyr, at jeg ikke tror, at Kommunen nogensinde kan regne med at slippe med et tilsvarende Beløb som Funktionærernes Bidrag. Det vil snarere blive det dobbelte. Vedrørende det kommunale Budget i almindelighed vil jeg fastslaa, at det ikke er en »barberet Puddel«. Der har kun fundet smaa Nedskæringer Sted paa Budgetterne og i Forstaaelse med de paagældende Udvalg. Netop fordi der ingen Nedskæringer har fundet Sted,

maa man forlange, at de forskellige Budgetter skal og maa holdes, ikke mindst paa Baggrund af, at der ikke paa Budgettet findes skjulte Reserver. Det havde man noget af i tidligere Tid. Deri ligger ogsaa en Advarsel til Byraadet mod i Aarets Løb at bevilge Beløb udenfor Budgettet, da der intet er til at dække saadanne Bevillinger med. Jeg vil dog tage et vist Forbehold over for de sociale Budgetter, der jo som sædvanligt er det, der tynger haardest paa Udgifts-siden. De er opført med 3.429.000 plus 638.000 Kr., men da Refusionen er trukket fra og den er anslaaet til en lille Million Kroner mere end i Fjor, saa er her ingen Nedgang at spore. Her kan naturligvis ikke siges, at Udgiften skal holde, da det er afhængig af Arbejdsløshedens Omfang, men jeg gaar ud fra, at Udgiften skal holde, hvis der ingen Forandring sker her. Det er glædeligt, at Skovudvalget har kunnet faa Skovene til at svare sig. Vore Beboelsesejendomme er derimod et daarligt Aktiv, men man kan ikke vente andet, naar Kommunen ikke bygger i Tider, hvor Byggeri giver Overskud, men kun naar det private Initiativ melder Pas. Da Antallet af kommunale Lejligheder ikke er saa stort, at de kan øve en Regulering paa det almindelige Lejeniveau, var det maaske værd at overveje at afhænde dem, naar Lejlighed bød sig. Gasværk, Elektricitetsværk og Fjernvarme er stadig fortræffelige Aktiver, men jeg beklager, at man har fundet det nødvendigt i Aar at øge Tilskudene til Kommunekassen. Det er imidlertid et af de Punkter, hvor Socialdemokraterne har maattet give efter. Samtidig dermed er Prisen for Elektricitet til Motorer blevet nedsat fra 20 til 18 Øre. Jeg haaber, at man ogsaa snart kan nedsætte

Prisen for de almindelige Forbrugere. Vore Priser ligger dog mellem Landets laveste. Ogsaa Vandværket er et godt Aktiv. Det staar nu overfor visse Udvidelser. Forhaabentlig kan det ske uden at Tilskudet til Kommunekassen forringes. Slagtehuset lider nu under den formindskede Kreatur-eksport, og der er intet at sige til, at Økonomien saa ogsaa maa forringes. Man har søgt at fremstille det, som om Badeanstalten møder med et Underskud paa 100.000 Kr. Der var ikke noget at sige til, om den gjorde det. En moderne Badeanstalt er en hygiejnisk Foranstaltning, hvis Værdi for Kommunen let kan være mere end 100.000 Kr. værd aarligt. Men Sandheden er, at dens Drift hviler i sig selv, og man har aldrig regnet med, at den skulle forrente sig, men derimod amortisere sig. Men naturligvis maa den først arbejde sig op. Jeg synes, det er smukt, at den allerede kan bære sin egen Drift. De 100.000 Kr. omfatter ikke blot Amortisering, men ogsaa et Rentebeløb. Sporvejene har stadig Indtægtsfremgang, men navnlig Trambussernes Indtægter stiger stærkt. Selv om der er relativt mange Vejarbejder paa Brolægningsvæsenets Budget, saa er det jo med den Fart, der er i Grundsalgene for Tiden, efterhaanden blevet saaledes, at de fleste Jordarbejder foregaar paa Mønselisborgkontoen og Boulevardkontoen, og det vil ikke mindst blive saaledes i Aar med Udstykningen af Udstillingspladsen. Jeg skal ikke beskæftige mig med de forskellige Udgiftskonti. De fleste har stigende Udgifter, men det er bl. a. en Følge af Byens Vækst. Af nye Tilskud skal jeg anføre, at der er opført 1000 Kr. til A/S »Turisten«, for at Skovbaadene kan opretholde Driften. Til et kommunalt Orkester er opført 30.000 Kr., der

udbetales efter Byraadets nærmere Bestemmelse. Jeg vil gerne paapege, at der foruden 38.000 Kr. til Universitetets Drift, et Beløb der er reduceret stærkt siden Statens Overtagelse af Driften, findes 35.000 Kr. til Erhvervsfakultetet. Man har her villet understrege, hvilken Betydning man mener Oprettelse af et Erhvervsfakultet har, og man er villig til at bringe Ofre derfor. Men Forudsætningen for Bevilliugen er, at Erhvervene yder deres Bidrag, og at Undervisningen anerkendes. Alt i alt mener jeg, at Budgettet er sundt, at der ikke er noget kunstigt i det. Stiger Skatteindtægten, hvad man kan forvente, vil Resultatet blive et ikke uvæsentligt Fald i Skatteprocenten. Budgetudvalget er enig om Forslaget, men tager dog Forbehold for det Tilfælde, at Ændringen i Skatteindtægten skulde blive anderledes end ventet, og forbeholder sig altsaa Ret til at stille Ændringsforslag baade om forøget og formindsket Skatteudskrivning. Med det samme Forbehold anbefaler jeg paa den socialdemokratiske Gruppes Vegne, at man tiltræder Forslaget.

J. C. Sørensen: Den af Aarhus Byraad vedtagne Finansplan ligesaavel som det i Dag med Tilslutning fra begge Partier fremsatte Budgetforslag for det kommende Aar bærer Vidne om, at man fra alle Sider nu vil ind paa den Konsolideringspolitik, som ikke mindst de konservative igennem Aarene Gang efter Gang har erklæret for en Nødvendighed. Det var nemlig rigtigt, naar Hr. Eriksen i sin Ordførertale i Fjor erklærede, at Konsolidering altid havde været Demokratiets Achilleshæl. Det er imidlertid glædeligt, at nu alle ansvarlige Kræfter i en By som Aarhus, der har saa mange og rige Muligheder, gaar ind for denne Politik, og det maa haabes,

at det efterhaanden maa faa en saa kendelig Indflydelse paa Skatteprocenten, at Aarhus med Tiden ligesaavel som Odense og Frederiksberg maa faa Ry paa sig som en By, man trygt kan opholde sig i, og som vil være i Stand til ogsaa at drage en Del Pensionister, Rentiers og andre til sig. Aarhus har jo saa mange Betingelser for at kunne gøre det, og naar den ikke er blevet en Slags Opsamlingsby for den Type af Mennesker, der fra det øvrige Jylland kunde tænke sig at flytte hen og leve deres sidste Tid i en større By, saa tror jeg, at det hidtil alene har været Skatteprocenten, der har været afskrækkende. Vi skulde ogsaa gerne ind paa, at kunne holde de store Skatteydere indenfor Byens Omraade. Her er jo Jord og Plads nok til dem. Det vil derfor sikkert ogsaa være rigtigst, at man er opmærksom overfor den Bevægelse, der en Tid hos nogle paa en tendentiøs Maade var fremme i Retning af at lave Villakvarterer lige udenfor Aarhus Bygrænse. Derfor hilser vi med Glæde det ny Villakvarter, der skal laves ude ved Strandvejen, og vi haaber, at der ogsaa maa opstaa andre Villakvarterer indenfor Bygrænsen. Det forekommer mig, at der er et stort Areal ved Randers Landevej, hvor et moderne Villakvarter vil kunne være ualmindelig godt anbragt, og det vil være naturligt, at Kommunen inden længe gaar i Gang med at faa et saadan Villakvarterprojekt gennemført, da det forekommer mig at maatte have lige saa mange Betingelser for at blive en Succes, som de Villakvarterer, man placerer lige udenfor Bygrænsen. I samme Omfang som vor Skatteprocent falder, og der vil være Mulighed for en stadig faldende Tendens, føler jeg mig overbevist om, at mange af de velhavende saavel som de af Mellestanden,

der ønsker at bo i Villa, ligesaa gerne vil bo indenfor som udenfor Bygrænsen. Er det Budget, som foreligger til Behandling her i Dag, præget af Konsolidering, saa er det ogsaa præget af en vis Rummelighed. Dette gælder maaske ikke mindst Stillingen overfor den største Post, nemlig det sociale Udvalgs Budget. Jeg skal ikke paa dette Budget spille mange Ord. Jeg maa indrømme, at det er en saare vanskelig Ting. Naar man ser hen til, hvad tidligere Tider stillede af Krav til det sociale Udvalgs Budget, saa er det jo nu enorme Beløb, det drejer sig om. Jeg gaar ud fra, at det er det største Beløb, Aarhus Kommune nogensinde har haft i sit Budgetforslag til sociale Formaal. Dette maa formentlig betyde, at Forslaget er saa rummeligt, at man absolut maa vente, at det ikke overskrides, og at man maaske for første Gang i mange Aar har Lov til at regne med, at det tværtimod vil kunne give Overskud ved Aarets Udløb. Der maa nu være indhentet nogen Erfaring, og nogen foruroligende Arbejdsløshed skulde der jo ikke i Øjeblikket være Tale om af ekstraordinær Art. Naar man er gaaet ud fra sidste Aars Regnskab, hvor der i en Maaned som Juni er brugt 289112 Kr. alene til Kommunehjælp, saa maa man have Lov til at gaa ud fra, at det foreliggende Budget ved Paapaselighed og Dygtighed fra Administrationens Side ikke alene maa kunne holde, men eventuelt kunne vise Overskud. Det bliver formentlig nødvendigt, naar Forholdene ligger lidt mere afklarede, end de gør i Øjeblikket, at vi faar den grundige Drøftelse af hele det sociale Udvalgs Budget imellem Budgetudvalget og det sociale Udvalg. Det bliver en Diskussion baade om de forskellige Institutioners Nødvendighed, om Taksternes Størrelse og om de for-

skellige Udgifters Paakrævedhed. Jeg har tidligere ved en enkelt Lejlighed sagt, at det sociale Udvalg ikke skulde have Lov til at være en Stat i Staten. Dette Synspunkt maa fastholdes. Det sociale Udvalgs Udgifter er af saa gennemgribende Betydning for hele Kommunens Økonomi, at man med Mellemrum bør foretage en virkelig Undersøgelse af Spørgsmaalet fra Budgetudvalgets Side. Foreløbig ser vi jo nu Tiden an og giver Udvalget den Arbejdsro, som den har ønsket og den Chance for selv at komme til Bunds i Problemerne, som det maa have Krav paa for at kunne faa den Oversigt over Forholdene, som maa kræves. Fra konservativ Side hilser vi ligeledes med Glæde og maa fastholde, at der nu indbetales et Beløb til en Pensionsfond. Funktionærernes Tilskud udgør i Aar 167302 Kr., hvilket Beløb henlægges. Det er rigtigt, at denne Foranstaltning træffes. Den skulde blot have været truffet for mange Aar siden, men paa den anden Side jo før man faar begyndt, desto bedre. Nu vil det naturligvis være rigtigst, at disse Beløb virkelig blev hensat paa en Separatkonto, saaledes at Aarhus Kommune gjorde det overfor deres Funktionærer, som man efterhaanden forlanger, at store Virksomheder har en baade juridisk og moralsk Pligt til at gøre for deres Funktionærer. Hvad andre af de nye Udgiftsposter angaar, er vi med Glæde gaaet ind for, at der efter Byraadets nærmere Bevilling til Oprettelse og Drift af et kommunalt Orkester er hensat 30000 Kr. Det vilde være morsomt, om Aarhus som den første By i Danmark vilde faa et kommunalt Orkester, saaledes som man har det i en Række tyske Byer og flere andre Steder, f. Eks. i Gøteborg, der jo i mange Retninger er en By, der kommunalt sammenlignes med Aar-

hus. Skal dette kommunale Orkester imidlertid blive til Virkelighed og til stor Værdi for Byens Musikliv, saa tror jeg, at det i hvert Fald i Starten vil være af afgørende Betydning, at man til Dirigent for dette Orkester faar en virkelig betydelig Mand, der vil se det som noget af en Livsopgave at paalage sig dette Arbejde. Sker dette, er der for mig ingen Tvivl om, at de andre Faktorer, der kan faa Betydning for det økonomisk forsvarlige i en saadan Plans Gennemførelse, ogsaa nok skal komme til Stede. Faar vi den betydelige Musikdirigent, kommer Statsradiofonien ikke udenom deres Bidrag til et saadant Orkester, ligesom et saadant Orkester i saa Fald nok skal sætte et saadant Skub i Byens Musikliv, at man gennem den større Publikumstilslutning ogsaa faar en bredere Basis baade økonomisk og musikalsk for Orkesterets Eksistens. Naar Tidspunktet nu er inde til Dannelsen af et saadant Byorkester, og man fra Kommunens Side har ment det forsvarligt at gaa ind for Tanken, har det naturligvis spillet en stor Rolle i Overvejelserne, at man har et saadant Dirigentemne i Kapelmester Thomas Jensen. Der er heller ingen Tvivl om, at et saadant Orkester, der formentlig ogsaa skal være Teaterorkester, vil give Teatret den Saltvandsindsprøjtning, som man snart fra alle Sider er enige om, at det trænger meget til. Medens jeg beskæftiger mig med, man kan godt sige den mere aandelige Side af Byens Liv, maa det være mig tilladt at sige et Par Ord i Anledning af Kommunens 2 Tilskud til Universitetet. Man hører af og til den Udtalelse, at nu er Universitetet en Kendsgerning, og saa maa det blive Statens Sag at tage sig af Resten, og Kommunen skulde vel nu være fri. Man kan ogsaa hos enkelte møde

nogen Træthed overfor de stadige Ofre, privat og kommunalt til Universitetssagen. Hertil er der kun at sige, at det naar den første Begejstringens Rus har lagt sig, vel altid sker, at nogen føler Trang til at hvile sig lidt ud efter Slagene. Vi maa imidlertid ikke glemme, at det er i saadanne Perioder, at der muligvis kræves størst Energi og størst Udholdenhed hos de Mænd, der i særlig Grad har paataget sig en saadan Opgave, og at vi andre maa sige til disse Mænd, at vi staar bag ved dem og ikke svigter dem. Landsretssagfører Holst-Knudsens energiske og dygtige Arbejde er ingenlunde altid lige let. Det er givet, at man fra Kommunens Side naturligvis maa holde Staten til Ilden, men paa den anden Side kan man vel ikke vente, at Staten vil paatage sig Driften af andet end det, der er i Gang, og et Universitet, som det, vi nu har faaet her i Aarhus, maa ogsaa fra Kommunens Side ses som Begyndelsen til en Udvikling, for hvis Fortsættelse og stadige Trivsel Kommunen har et stort Medansvar. Universitetssagen har haft megen Betydning for Aarhus og vil utvivlsomt ogsaa faa det i de kommende Aar, og det er derfor kun naturligt, at Aarhus Kommune stadig viser sin Interesse gennem sine økonomiske Bidrag. Det er glædeligt, at vi nu har faaet det filologiske Fakultet færdigt, men skal Universitetet komme til at betyde noget virkeligt, som man regner med, kan man naturligvis ikke blive staaende ved dette ene Fakultet, og jeg vil haabe, at Erhvervsorganisationerne vil være med til at finde den rigtige Løsning paa Erhvervsfakultetet, ligesom jeg meget vil haabe, at det medicinske Fakultet inden alt for længe vil blive en Kendsgerning. Med de udmærkede Hospitaler, den jyske Fødselsanstalt, og inden

længe et jydsk Hjem for Vanføre, vil der være skabt saadanne Betingelser for de medicinske studerendes praktiske Uddannelse, at man maa haabe, at det medicinske Fakultet med den teoretiske Uddannelse inden længe er en Kendsgerning. Det er givet, at et fuldt færdigt medicinsk Fakultet her i Byen vil give vort Universitet et helt andet Præg end nu og blive af stor Betydning og Rækkevidde, baade for Aarhus Universitet og Aarhus By. I Anledning af Tilskudet til et Friluftssvømmestadion vil jeg udtrykke Ønsket om, at dette Svømmestadion maa kunne tages i Brug allerede i Aar. Jeg vil gerne paa Idrætsmændenes Vegne udtrykke Tak til Byraadet, fordi der er Mulighed herfor. Forholdet var det, at S. I. K. A. havde samlet 6000 Kr. sammen til et Stadion. Delte Beløb har ligget i flere Aar og trukket Renter, og man traf derfor den Aftale med Belysningsudvalget, at man bidrog 2500 Kr. til Hjælp til Siddepladser i Svømmehallen til det indendørs Svømmestadion, hvilket jo har vist sig at være af megen stor Betydning for Svømmesporten. Resten af det Beløb, som Idrætsmændene havde samlet sammen, staar nu til Kommunens Disposition. Det drejer sig om ca. 4500 Kr. Det var Meningen, at dette Friluftssvømmestadion skulde kunne laves for 13500 Kr., og Kommunens Tilskud skulde herefter blive 9000 Kr. Angaaende de enkelte Udvalgs Budgetter skal jeg iøvrigt kun gøre nogle faa Bemærkninger. Med Hensyn til Konto 2 B, Købstadens Beboelsesejendomme har jeg lovet Hr. Baden ikke at sige ret meget, da vi vel efterhaanden er enige om, at vi ved den første og bedste Lejlighed bør realisere saa mange af Beboelsesejendommene som muligt. Det har jo vist sig ikke at være nemt for Kommunen at

være Husejer. Det er i hvert Fald meget dyrt og urentabelt. Vi er vel ogsaa efterhaanden enige om, at den kommunale Malerforretning egentlig burde nedlægges som en for dyr og overflødig Institution. Angaaende Slagtehuset vil jeg henlede Opmærksomheden paa, at der hos Slagtermestrene her i Byen er et almindeligt udtalt Ønske om at maatte blive fritaget for Efterkontrol af Slagterivarer i Kasser. Disse Varer sendes fra et Andelsslagteri, hvor det kontrolleres, og det maa formentlig derfor være overflødigt at efterkontrollere dem her i Byen, navnlig da denne Efterkontrol vistnok har en temmelig problematisk Karakter og kun bevirker, at Slagtermestrene faar Varerne senere frem, hvilket betyder meget, naar disse Varer skal sælges samme Dag. Man kan vel egentlig kalde denne Efterkontrol for et Tilbageskridt, da det navnlig om Sommeren betyder meget, at man flere Timer i Forvejen kunde faa Varerne hjem, pakket ud, og anbragt i Kølerummet. Denne Udgift til Ekstrakontrol maa sikkert kunne spares, og jeg henstiller til Slagtehusudvalget, at de tager Spørgsmaalet under Overvejelse. I Sporvejsudvalgets Budgetforslag savner man maaske en Udgift til nye Stoppestedsskilte, Tiden maa sikkert nu være inde til, at de gamle upraktiske Skilte, som man næsten ikke kan finde, erstattes af nogle andre. Et af de Budgetter, som er rummeligst, er efter min Mening Skolevæsenets Budget, og jeg vil anse det for givet, at der maa blive Overskud paa Konto 15, Skolevæsenet. Det er meget store Beløb, der er medregnet til Vedligeholdelse af Bygninger og Inventar, og jeg kan stadig ikke forstaa, at man skal bruge saa stort et Beløb til Tilskud til Børnebiblioteker, da man skulde synes, at det nye

Folkebibliotek maatte have overflødiggjort disse Børnebiblioteker. Det var i hvert Fald naturligt, at Børnebiblioteker sorterede direkte under Folkebiblioteket. Hvad angaar Medicinalvæsenet forekommer det mig, at Tilskudet til statsanerkendte Sygekasser paa 40000 Kr. burde falde bort nu efter Socialreformens Ikrafttræden og under Hensyn til, at Sygekasserne efter den sidste Lov, hvor vi alle skal være Medlemmer, nu har saa mange Indtægter. Beslutningen om Tilskudet til Sygekasserne blev truffet i 1914 som et Tilskud til Sygekassemedlemmernes Sanatoriebehandling. Efter Socialreformens Ikrafttræden maa Forudsætningen for dette Tilskud være faldet bort. Begravelsesvæsenets Regnskab skal jeg ikke denne Gang komme nærmere ind paa, kun skal jeg beklage, at der ikke kom mere ud af Kirkegaardsbestyrelsens Rejse, end der er kommet, men jeg gaar ud fra, at der ikke er truffet nogen endelig Ordning i dette Spørgsmaal, der forekommer mig stadig at være et underligt Misforhold imellem Udgifter og Indtægter, navnlig da det slet ikke er billigt at blive begravet i Aarhus. Jeg tror, at hele Administrationen trænger til at blive simplificeret i meget højere Grad end i Øjeblikket, og at en ny Ordning af Kirkegaardsforholdene inden længe paany vil trænge sig paa. Til Slutning skal jeg kun henstille, at man snart faar et Statusregnskab for Aarhus Kommune, ligesom man i nogen Grad savner en virkelig Opgørelse over Konti som Marselisborgkontoen og Boulevardkontoen, navnlig over Marselisborgkontoen har der altid lige fra Borgmester Jakob Jensens Dage hvilet en underlig Mystik, men jeg gaar ud fra, at naar det ny Bogholderisystem bliver gennemført, vil et Statusregnskab ogsaa fremkomme,

Saaledes som Budgettet er lagt, er det jo givet, at Skatteprocenten vil falde, og det er at haabe, at det maa styrke Byens gode Renomé. Vi er jo alle interesseret i uden Hensyn til Partifarve, at der maa være gode Tilstande at leve under i denne By. I Virkeligheden burde en By som Aarhus med de mange hemmelige Reserver, som den har, og den Forudseenhed, som har præget Bystyret allerede for mange Aar siden, være en By, hvor Skatteprocenten aldrig var over 10. Selv om jeg er klar over, den ikke bliver det i denne Omgang, maa man jo systematisk stile derefter.

J. R. Fanger vilde som Medlem af Brolægningsudvalget udtale sin Glæde over, at der paa Budgettet fandtes nye Gadearbejder for 70000 Kr. og Kloakarbejder for 20000 Kr.; det vilde give et ret betydeligt Arbejde, og det samme gjaldt Ungdomsarbejdet ved Kælkebanen og Fodboldbanerne, der burde fortsættes for de unge Menneskers Skyld. Udenfor Budgettet vilde der blive store Gade- og Kloakarbejder paa Marselisborg. Forhaabentlig fik man ogsaa nu Ringgadebroen, hvorefter Trafikforholdene i de ydre Kvarterer var i Orden, og antagelig kunde der saa efterhaanden blive Penge til Gadearbejder i den indre By. Ligeledes vilde det være af stor Betydning at kunne fortsætte med Nødhjælpsarbejdet til Gavn for de Mennesker, som har opbrugt deres Understøttelse. Naar hertil kom de mange store Byggearbejder, som Kommunen havde i Gang, maatte det dog kunne mærkes paa Socialkontoret, og det var vel ikke umuligt, at der endog kunde blive et Overskud paa det sociale Budget. Angaaende Kommunens Værker, saa gav Vandværket og Kloakpumpestationen et lignende Overskud som i Fjor. Fjernvarmen var et godt Aktiv for Kom-

munen. Man hørte undertiden, at der var Utilfredshed med Fjernvarmen, men den var næppe dyrere end Centralvarme, blot den blev passet rigtigt; det havde den Fordel, at der var varmt Vand hele Aaret, ingen Skorslen at rense og overhovedet ingen Pasning. Udvalget havde drøftet at indføre en vis Rabat, naar der var forbrugt en bestemt Varmemængde, og det vilde nok blive hilst med Tilfredshed. Forbrændingsanstalten og Badeanstalten var ikke saa gode Aktiver; de var dyre men dejlige! Badeanstalten var saa berømt, at naar fremmede kom til Byen, var det som Regel det første, de skulde se, ja endog fra Udlandet kom der Folk for at bese den. Forholdet var saaledes, at i den dyre Afdeling var Besøget af Tilrejsende lige saa stort som af Byens Beboere, og man maatte haabe, at disse efterhaanden vilde paaskønne den lidt mere. Det var rigtigt, at Anstalten kan bære Driften, men der skulde helst med Tiden blive lidt til Forrentning og Afskriving. Der var en udmærket Betjening paa Anstalten og absolut ingen Fare ved at benytte Svømmeanstalten. Naar Belysningsvæsenet kunde give et lige saa stort Overskud som hidtil til Trods for Hjælpen til Badeanstalten, skyldtes det det moderne Værk og Samarbejdet med Oplandet. Der tjentes ikke særlig meget ved Levering af Strøm til de udenbys Kunder, men Produktionen blev saa stor, at Prisen derigennem blev meget billig; det var til Gavn for Aarhus, og trods det store Overskud laa Aarhus dog i den laveste Trediedel m. H. t. Prisen. Sporvejene kunde give et større Overskud, men der havde været mange Forbedringer at foretage, og nu skulde der lægges Dobbeltspor i Tordenskjoldsgade; dermed var man forhaabentlig færdig. Trambusserne gik ud-

mærket og var efterhaanden blevet saa stærkt belastet, at det var under Overvejelse at gaa over til 10 Minutters Drift. Hvad selve Budgettet angik, var der opført 500000 Kr. som Tilskud til Kassebeholdningen og 167000 Kr. til Pensionsfonden, og fra Værkerne gik meget store Summer til Kæmnerkassen. Budgettet var faktisk saa rummeligt, at der var Betingelser for et Overskud og Konsolidering af Kassebeholdningen, og samtidig skulde der gerne komme en Nedgang i Skatteprocenten, da en lavere Skat kunde trække Virksomheder til Byen. Der var ofret Penge paa at beholde Amtssygehuset, og der maatte vel ogsaa ydes noget til et Vanførehjem, men saadanne Ting kom samtidig Byen tilgode. Det var ønskeligt, at der ogsaa kunde komme nye Fabriksvirksomheder hertil, og forhaabentlig vilde Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse stille sig velvilligt til Ønsker om Fabriksgrunde, for det nyttede jo ikke at lægge al Jorden ud til Villaer. Taleren vilde anbefale Budgettet, som det foreligger, og haabe, at den forventede Nedgang i Skatteprocenten vil komme og vil fortsættes i Fremtiden.

H. J. B a d e n vilde takke Landsretssagfører Sørensen, fordi han ikke havde været haardere ved de kommunale Ejendomme; ellers havde man gennem mange Aar fra den konservative Ordfører maattet høre meget, fordi disse Ejendomme ikke kunde svare sig; men det blev det jo ikke bedre af. Hr. Eriksen havde nævnt nogle Grunde til, at Husene gav Tab, og Taleren vilde tilføje, at de var bygget i en meget dyr Tid og til dels af daarlige Materialer, særlig de tekniske Installationer, som maaske ikke dengang kunde fremskaffes bedre; men det medførte, at Vedlige-

holdelsen blev meget dyr. Alligevel saa Billedet lysere ud end for $\frac{1}{2}$ Aar siden, idet der siden Huslejustreguleringen var udlejet saa mange Lejligheder, at der nu kun var en halv Snes ledige i Stedet for 50. Angaaende Afskaffelsen af den kommunale Maler, saa var det ikke noget, som Udvalget for Bygninger og Inventar beskæftigede sig med; det maatte andre tage Initiativet til. Til Landsretssagførerens Udtalelse om Kontrollen paa Slagtehuset vilde Taleren sige, at den ny Lov var et stort Tilbageskridt for Byernes Vedkommende, idet den gav lettere Adgang til at føre Kød fra Landsslagterierne til Byerne, og mange Slagtere saa deres Fordel i at lade slagte paa Landet og sende Kødet til Byen i Stedet for at benytte Slagtehuset. Det medførte ogsaa, at der kom en Del ubrugeligt Kød til Byen; for at hindre det var Efterkontrollen absolut nødvendig, og der var kasseret meget Kød som uegnet til Menneskeføde. Det var rigtigt, at det daarlige Kød ikke særlig fandtes i Kasserne fra Slagterierne, men det havde dog fundet Sted, fordi det maaske havde været for længe undervejs. Byens Folk havde Krav paa, at der skaffes dem sundt Kød, og Taleren saa meget nødt, at denne Kontrol slappes.

Chr. Nielsen takkede Budgetudvalget, fordi der var opført 10000 Kr. til Oprettelse af et Fritidshjem; det var en udmærket Foranstaltning for de mange Børn, der her var Tale om, og Byen trængte i høj Grad til et saadant Hjem. Ligeledes vilde Taleren takke, fordi Budgetudvalget ikke som ellers havde slaaet saa haardt ned paa Forsørgelsesvæsenets Budget. Det var jo en meget stor Sum Penge, som de sociale Budgetter lagde Beslag paa, og det var forstaaeligt, at det kunde

give Anledning til en vis Irritation fra de øvrige Medlemmers Side og Spekuleren over, om Udvalget nu ogsaa gjorde sit Arbejde fuldt forsvarligt, hvilket Taleren selvfølgelig maatte holde paa. Hvorvidt Budgettet kunde kaldes rummeligt, vidste Taleren ikke; man skulde være forsigtig med at love for meget, for det ahang af mange forskellige Ting, særlig af Arbejdsløsheden, men ogsaa af den mellemkommunale Refusion. Angaaende denne maatte man udnytte Loven i saa høj Grad som muligt, for hvis Landkommunerne meget stærkt satte ind paa Loven, vilde de kunne anmelde langt større Beløb, hvorved Refusionen for Aarhus By vilde gaa meget ned. Der var blevet sagt, at Socialreformen hvilede som en mørk Sky over Byen, men hvis man dermed mente, at Udgifterne var blevet betydelig større for Aarhus end efter den gamle Lov, saa var det ikke rigtigt. Men Socialudvalget skulde bestræbe sig for at administrere Budgettet saa forsvarligt, som det overhovedet kunde gøres.

J. P. N. Siig pegede paa, at der i de senere Aar havde været en meget stærk Byggevirksomhed i Byen, som kulminerede sidste Aar; Grunden kunde til Dels søges i de høje Obligationskurser, som pressede Byggeriet frem. Man kunde jo kun være glad ved, at der var meget Arbejde i Byen, og at der bygges mange Huse, men det var maaske tvivlsomt, at Byen voksede saa stærkt, af Husene kan fyldes, og navnlig maatte man være forsigtig med, at Udviklingen ikke gaar saa rask, at Byens egne Haandværkere og Arbejdere ikke kan udføre Arbejdet, saaledes at der trækkes en hel Del fremmede til Byen. Disse vilde nemlig blive her, naar Arbejdet ophørte, og mange af dem kom saa til at tære paa Socialudvalgets

Budget. Taleren mente ikke hermed, at man skulde standse Udviklingen, men det Udvalg, som havde med Salg af Grunde at gøre, burde alligevel være opmærksom paa dette Forhold og søge at regulere Tempoet i Byggevirksomheden.

Holger Eriksen konstaterede, at Diskussionen i Aar havde faaet et særdeles fredeligt Forløb, hvilket man jo ogsaa kunde vente, eftersom Grupperne var enige om Budgetforslaget. Selvfølgelig kunde man ikke undgaa at høre de sædvanlige Lovtaler over Odense og Frederiksberg som de store uopnaaelige Idealer, man skulde stræbe henimod. Naar Landsretssagføreren udtalte, at Aarhus havde de samme Betingelser som disse to Byer for at faa en lav Skatteprocent, saa var det forkert; Forholdene her var netop meget forskellige. Frederiksberg var, foruden at være Skattely til København, Opsamlingssted for en hel Del Mennesker med store Indtægter, hvorved der kunde opnaas en meget lav Skatteprocent; men hvis man sammenlignede Byernes Formue i Forhold til Folketallet, viste det sig, at den var betydelig højere i Aarhus. Ogsaa Odense havde en forholdsmæssig mindre Formue end Aarhus. Udgifterne der var vist omtrent lige saa store som her, men Borgerne havde gennemgaaende en meget højere Skatteevne. Hvis man f. Eks. tog den Gruppe med Indtægter over 5000 Kr., var deres Antal større end i Aarhus, til Trods for at Odense var betydelig mindre. Det var derfor ikke vanskeligt for Odense at komme ned paa en lav Skatteprocent, og den tiltrak igen en hel Del Folk, som levede af deres Kapital, og øgede derved yderligere Forspringet. Saadanne Forhold kunde næppe naas i Aarhus, men alligevel maatte man sige, at Aarhus var bedre stillet

i økonomisk Henseende end de fleste andre Byer. Naar Hr. Sørensen fremførte, at Taleren ved sidste Budgetbehandling havde sagt, at Konsolidering var Demokratiets Achilleshæl, saa erindrede Taleren ikke dette, men hvis det var Tilfældet, havde Taleren regnet de Konservative med til Demokratiet. Det var naturligvis rigtigt, at man fra socialdemokratisk Side var tilbøjelig til at anvende saa mange Penge som muligt for at skaffe Arbejde, medens de Konservative vil søge at gøre Skatteudskrivningen saa lille som muligt, og naar Landsretssagføreren vilde give det Udseende af, at en vidtskuende Konsolideringspolitik i Aarhus havde været de Konservatives Maal, saa viste det, at han ikke var gammel i Byraadet, for igennem mange Aar havde hans Parti baade i Budgetudvalget og i Byraadet modsat sig denne Politik og angrebet de store Henkæggelser. Det var selvfølgelig glædeligt, at de Konservative nu havde sluttet sig hertil; det lovede godt for et fordrageligt Samarbejde.

I. C. Sørensen indrømmede, at den ny Lov om Kødkontrol var et Tilbageskridt for Byernes Vedkommende, som i Almindelighed gjorde en Efterkontrol nødvendig; men Taleren havde udtrykkeligt nævnt Slagterivarer, som i Kasser føres til Byen, og der kunde den sikkert undværes. Angaaende Hr. Eriksens Udtalelser vilde Taleren hævde, at Odense relativt var en lige saa stor Arbejderby som Aarhus og derfor ogsaa havde relativt lige saa mange Udgifter, men de havde forstaaet at lægge deres Økonomi saaledes, at de fik en lav Skatteprocent, og derfor havde de efterhaanden faaet de store Skatteydere. Odense fik derved et Renommé som den store solide By, man trygt kunde rejse til, og det var

at baabe, at Aarhus med Tiden kunde opnaa et lignende Renommé, saa Pensionister o. lign. fra hele Jylland vilde strømme hertil; det vilde betyde meget for Byens Økonomi.

Vald. Pedersen udtalte, at der ikke var Grund til at rose Skovudvalget, fordi dets Budget kunde balancere; det var Udvalgets Opgave at faa Økonomien saa god som mulig, men hvorvidt man kunde vedblive dermed var tvivlsomt, idet Forbruget af Kakkelovnstre i Hjemmene stadig blev mindre, og hvis man ikke havde Forsørgelsesudvalget til at aftage Træet, var man ilde stillet. Man burde vist undgaa at plante noget videre i Skovene og efterhaanden anlægge aabne Pladser derude. Paa Skovenes Budget var oprindelig opført 15000 Kr. til Vedligeholdelse af Bygninger, men det var senere ændret til 9000 Kr. Der kunde dog ikke vedblivende spares paa denne Konto, for Bygningerne var efterhaanden i saa daarlig Forfatning, at Vedligeholdelsen blev altfor dyr. Af den Grund havde Udvalget foreslaaet denne Henlæggelse, og forhaabentlig kunde man i Fremtiden fortsætte dermed, for inden ret lang Tid blev det nødvendigt at ofre meget paa Bygningerne. At nedlægge dem, som nogle mente, var næppe klogt. Angaaende Skolevæsenets Budget, hvor Landsretssagføreren ventede et stort Overskud, saa troede Taleren ikke derpaa, for Bygningerne her blev ogsaa efterhaanden ældre og dyrere at vedligeholde. Udvalget havde begyndt paa den Form at give en enkelt Skole ad Gangen en gennemgribende Restauration, som var tilstrækkelig i en Aarrække; man havde begyndt med den ældste, som snart havde staaet i 75 Aar, og efter Restaureringen skulde den kunne holde 50 Aar endnu. Posten til Børnebibliotekerne

ved Skolerne kunde næppe helt stryges, men muligvis nedsættes noget; det skulde der senere forhandles med Biblioteksudvalget om. Der var dog den Gene, at mange Børn vilde laa altfor langt til Biblioteket. Flere Medlemmer havde kaldt Budgettet rigeligt og rummeligt, og det var for saa vidt rigtigt; men her maatte man ikke glemme, at der for Tiden skete en meget stor Prisstigning paa alle Omraader, baade for Fødevarer og Materiale, og hele Valutasituationen virkede i samme Retning; det vilde altsammen komme til at paavirke Budgettet. Hvad Ungdomsarbejdet angik, kunde det jo være meget godt, men man burde køre lidt smaat dermed, og det ordinære Arbejde var at foretrække. Det var rigtigt, at Badeanstalten var berømt viden om, men naar Byens Folk ikke benyttede den saa meget, laa det vel i, at der efterhaanden bliver Badeværelser i de fleste Lejligheder; det maatte jo formindske Besøget. Naar Odense saa stærkt fremhævedes, skulde der dog gøres opmærksom paa, at deres Udgifter til Politi, Brandvæsen m. m. var meget mindre end i Aarhus, og det samme gjaldt de sociale Udgifter. I Aarhus fik de Arbejdsløse en nødtørftig Understøttelse, som de til Nød kunde leve af, men i Odense fik de betydeligt mindre. Naar Samfundet havde gjort disse Folk arbejdsløse, maatte det ogsaa yde dem Hjælp, saa langt som Evnen kunde række, men saaledes sagde de ikke i Odense. Det havde igennem mange Aar været Fabrikant Møllers Kæphest at tale om Odense, og Landsretssagfører Sørensen skulde ikke tage hans gamle Slæber op. Taleren skulde iøvrigt ikke udtale sig om, hvorvidt Budgetterne kunde holde eller ikke, men saa ikke saa lidt pessimistisk derpaa.

U n m a c k L a r s e n kunde godt forstaa, det var med stor Forsigtighed, at Landsretssagfører Sørensen nærmede sig det sociale Budget, for det var ikke let at finde ud af for dem, der ikke havde med det at gøre til daglig. Naar man drøftede disse Problemer, maatte man dog gøre sig klart, at Forholdene her var meget usikre, og at sige, at Arbejdsløsheden ikke i Øjeblikket var særlig stor, var vist nærmest en Fortalelse; det var dog Arbejdsløshedsproblemet, der hver Dag optog baade Byen og Landet, ja hele Verden. Man kunde nok sige, at det sociale Budget i Aar var større end noget tidligere Budget, men der havde dog været Aar, hvor den forbrugte Sum var større, og hvis det foreliggende Budget kunde holde, var der altsaa i Realiteten en Nedgang her. Taleren vilde dog meget stærkt advare imod at vente noget Overskud paa dette Budget; det kunde i Virkeligheden kun ske, hvis der blev en meget stor Nedgang i Arbejdsløsheden, og det var der ikke særlig Udsigt til, naar Antallet af Arbejdsløse i Fjor, hvor der var en meget stærk Beskæftigelse i Byen, kun gik 3--400 ned. Skulde der endelig vise sig et Overskud paa Budgettet, kunde man maaske ogsaa tænke sig, at der var et eller andet, som Udvalget ønskede at rette, f. Eks. visse Takster, der laa saa lavt, at det berettigede til en vis Forhøjelse, og Spørgsmaalet om en Regulering af visse Takster vilde nok ogsaa komme frem ved en senere Forhandling. Der var i Aar lavet en anden Opstilling af dette Budget; det havde været et stort Arbejde, og Taleren vilde komplimentere de Embedsmænd, som havde udført dette Arbejde. Nu fremgik det tydeligt af Budgettet, hvorledes Stillingen var i de forskellige Virksomheder, som hørte under det sociale Ud-

valg, og det kunde da drøftes, om disse arbejder, som de skal, eller om der er Mulighed for Besparelser paa et eller andet Omraade. Taleren vilde her sige til Vald. Pedersen, at det naturligvis var rart for Skovudvalget at have en saa stor Kunde til at overtage Træet fra Skovene, men det kunde godt lænkes, at man af visse Grunde kom ind paa at indskrænke denne Brændselsforretning eller ogsaa maatte se at faa et reelt Overskud frem. Taleren vilde altsaa advare imod at tale meget om Overskud paa det sociale Budget, og det var heller ikke lagt særlig rigeligt. Man kunde i nogen Grad regne efter det i Aar brugte Beløb, men de opstillede Tal kunde ogsaa svigte paa forskellige Omraader, og f. Eks. var det usikkert, om det opførte Beløb for den mellemkommunale Refusion vilde holde; det kunde let blive mindre end beregnet. Landsretssagfører Sørensen talte om at trække Rentierer, Pensionister og Emeriti til Byen, og det kunde selvfølgelig ingen have noget imod, men man maatte saa sørge for, at der var billige Byggegrunde til dem, som ønskede at bygge. Det var i det hele [taget en Opgave for Kommunen at skaffe Jord til andre Dele af Befolkningen; det var et Problem, der optog adskillige Mennesker, hvorledes der kunde skaffes Jord til rimelige Priser; sidste Aar var der noget fremme i den Retning, men det syntes at være gaaet i Staa; det var ellers af Betydning at fremskaffe et Kvarter til Bebyggelse for den almindelige Befolkning og Arbejdere, og Taleren vilde meget henstille, at man søger at fremme denne Sag. Man saa det ene Konsortium efter det andet optræde med store Reklamer for at faa Folk til at bygge paa billige Grunde udenfor Kommunen; maaske burde man ind paa noget lignende for at faa dem til

at bygge i Aarhus; Forskellen i Prisen var i Virkeligheden ikke stor, naar man tog Hensyn til, hvad Aarhus Kommune byder. Landsretssagfø-
ren var inde paa den aandelige Side af Byen og tog sig særlig af Sandhedsfaklen, som brænder oppe paa Bakken mod Nord; den brændte stadig stærkere, og Held være med den! men der var ogsaa den almindelige Folkeoplysning, som der i Aarhus var gjort meget for, og sidste Aar lykkedes det at indvi det ny Folkebibliotek. Men man maatte ikke tro, at fordi man engang har faaet en saadan Bygning og en Del Bøger, at saa var alt godt, saa skulde der ikke være flere Opgaver tilbage. Der var i den Forbindelse mange Opgaver at løse, f. Eks. Børnebibliotekerne, Biblioteksfilialer o. lign. Det sidste var nødvendigt af Hensyn til Byens Udstrækning, og det blev ikke helt billigt, og hvad Børnebibliotekerne angik, var der for Tiden visse Forhandlinger med Skoleudvalget; det var et vigtigt Spørgsmaal, baade biblioteksmæssigt og pædagogisk, men vanskeligt at løse. Hr. Siig havde en særlig Evne til at gøre visse Ting uklart, og det var ikke altid let at blive klog paa, hvad han vil; paa den ene Side maatte man ikke, og paa den anden Side maatte man godt. Men det var vanskeligt at begrænse det Byggeri, der var Krav paa, og naar Statistikken viste, at Ledighedsprocenten for Lejligheder kun var 0,9, kunde der ikke siges at være for mange Lejligheder. Selvfølgelig maatte Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse tage Hensyn til Forholdene, men man kom ikke uden om, at Aarhus var inde i en Udvikling af ganske særlig Art, som paa visse Omraader var ved at sprænge Byens ydre Rammer; den Udvikling kunde ikke standses, men nok hæmmes ved

stærke Restriktioner, men det maatte alligevel kaldes en naturlig Udvikling, saa længe der ikke var flere ledige Lejligheder i Byen. Det var ønskeligt, al Byen kunde være i Stand til at dæmme op for den store Arbejdsløshed, der stadig var til Stede; derfor gjaldt det netop om at sætte Arbejder i Gang; forhaabentlig fik man i Aar paabegyndt den store Ringgadebro; der blev i hvert Fald fra Borgmesterens og Udvalgets Side arbejdet stærkt derfor, og skulde det ikke lykkes, var det Statens Skyld. Ved saadanne Arbejder var der Mulighed for en Nedsættelse af det store Beløb, der var afsat til sociale Udgifter, men man maatte blot ikke være altfor optimistisk.

Hans Madsen oplyste, at der i indeværende Vinter havde været 6—7000 Arbejdsløse i Aarhus, og for 2 Aar siden var man oppe paa godt 7000. Tidligere havde det normale været 2—3000, saa man maatte nærmest sige, at Arbejdsløsheden for Tiden var ekstraordinær stor. Man maatte derfor hilse med Tilfredshed, at Budgettet rummer saa mange Muligheder for Arbejde; baade indenfor Brolægningsudvalget, Udvidelsen, Skovene o. s. v. var der Chance for forøget Beskæftigelse. Angaaende Ungdomsarbejdet var det rigtigt, som Vald. Pedersen sagde, at man ikke bør have dette i for stor Maalestok, maaske helst lidt hele Tiden, men ikke som nogen fast Institution. Taleren kunde i nogen Grad give Hr. Siig Ret, og Flertallet havde ogsaa Opmærksomheden henvendt paa den Fare, som han nævnte; det var saaledes, at enkelte Fag havde haft en Tilgang paa op til 25 %, og det var for meget. Det drejede sig ikke alene om Byggefagene; der kunde det maaske i nogen Grad reguleres. I den Forbindelse vilde Taleren gøre opmærksom paa,

at der var en stor Tilbøjelighed blandt Haandværkere og større Industrier til at tage udenbys Arbejdskraft, skønt der var ledige Folk nok i Aarhus. Maaske mente de paagældende, at der var en Begrundelse herfor, idet de muligvis var bange for at tage Folk, der har været arbejdsløse meget længe. Men hvis de undersøgte Sagen nøjere, vilde de tit erfare, at de udenbys Arbejdere havde gaaet ledige lige saa længe, men maaske havde haft en Smule Beskæftigelse kort i Folkevejen, som de saa kunde henvise til. Taleren vilde henstille til Erhvervene, at de ikke i altfor høj Grad slaar ind paa at tage udenbys Arbejdskraft; det spillede en stor Rolle for Byens Økonomi, som alle Borgere maatte være interesseret i. Ligeledes var der mange, som tog Folk fra Nabo-byerne omkring Aarhus; de slæbte Pengene bort fra Byen, saa de hverken kom Kommunen eller de Næringsdrivende til gode. Det var en forkert Fremgangsmaade, og der burde derfor gøres opmærksom derpaa.

Borgmesteren henstillede til de indtegnede Talere at fatte sig i Korthed.

H. J. Baden havde ofte hørt den Tanke fremsat, at der ikke skulde sættes mere Arbejde i Gang, end Byens Folk kan overkomme. Men der var f. Eks. næppe i Byraadet ret mange indfødte Aarhusianere, og forhaabentlig vilde der altid blive noget at lave for driftige Folk, som søger til Byen. Hr. Siig var betænkelig ved Byggeriet, men der var næppe nogen Fare ved det, saa længe Ledighedsprocenten ikke var højere. Men hvis man fortsatte med Luksusbyggeriet, vilde selvfølgelig en Del ældre store Lejligheder blive ledige. Hvis Haandværkerne vilde komme mere ind paa at bygge smaa Lejligheder til

en overkommelig Pris, vilde der i høj Grad være Brug for disse, for man havde endnn en hel Del Husvilde og 2 Barakafdelinger tilbage, som gerne skulde rømmes, men det kunde ikke ske ved Luksusbyggeri. Noget af det, som havde hjulpet bedst her, var Opførelsen af Aldersrenteboligerne, for derigennem var der blevet en Del billige Lejligheder ledige inde i Byen, som de Husvilde kan overkomme at leje. Det var rigtigt, hvad Vald. Pedersen sagde om Valutaforholdene, og f. Eks. havde Vandværksudvalget indhentet Tilbud, hvor Prisen paa hjemlige Varer laa 33 % over de udenlandske Tilbud. Skulde Situationen udvikle sig saaledes, at man blev henvist alene til dansk Arbejde, vilde Overskudet gaa betydeligt ned.

J. P. N. Siig var ked af, at Hr. Unmack Larsen ikke havde forstaaet de fremsatte Udtalelser, men det trøstede Taleren noget, at Hans Madsens og Badens Opfattelsesevne dog havde været saa god, at de havde forstaaet Meningen. Taleren troede alligevel, at hvis man i Dag foretog en Folketælling og en Tælling af Lejligheder, vilde det vise sig, at Forholdet havde forrykket sig i de sidste Par Aar. Taleren havde ikke sagt, at Byggeriet skulde standses, men blot reguleres, og det vilde vist de fleste indrømme var nødvendigt. Taleren havde ikke særlig stor Forstand paa Sociallovens Mysterier, men Unmack Larsen maatte ikke undre sig saa meget over, at Medlemmerne interesserer sig for dette Udvalg som administrerer den overvejende Del af Skattebeløbet.

B o r g m e s t e r e n vilde knytte enkelte Bemærkninger til de fremsatte Udtalelser. Angaaende Begravelsesvæsenet, saa havde Kirkegaardsbestyrelsen foretaget en Rejse til Odense og Frederiks-

berg, og der var det ikke billigere end i Aarhus. Man havde haabet ved at foretage en Omlægning paa forskellige Omraader at kunne bringe Udgiften ned, og der vilde inden ret længe komme Forslag om en Ændring, men den betød ikke særlig meget i finansiel Henseende. Angaaende Marselisborg- og Boulevardkontoen, saa mente Taleren, at hvis man havde Tid til nærmere at gennemgaa disse, kunde man nok finde ud af, hvorledes Stillingen er, og det vilde kunne ses, at det var særdeles gode Aktiver for Kommunen. Hr. Fanger var inde paa mange Ting, som der næppe var Grund til at drøfte her, da det kunde gøres i Udvalget, som han selv var Medlem af. Til Badeanstalten havde man laant 1 Mill. Kr. af Havnen; dette Beløb blev amortiseret i 16—17 Aar, og saa kunde Anstalten hvile i sig selv. Badeanstalten havde jo været en Del omtalt, og fra en enkelt Side havde der været rettet forskellige Angreb paa den daglige Drift. Taleren vilde henstille, at denne Kritik føres paa en lidt mere elskværdig Maade, for selv om det næppe skadede synderligt, gav den alligevel Anledning til en hel Del Snak. Hvad Byggeriet angik, vilde Taleren henstille til Hr. Siig som Repræsentant for Haandværkerstanden at tale med disse om selv at blive enige om et lidt mere jævnt Tempo i Bebyggelsen. Efter at Kommunen havde vedtaget Udstykningen af Grundene ved Strandvejen, havde der været et Kapløb efter at faa Grunde der, saa hvis man vilde, kunde det hele bygges paa et Aars Tid, men det ønskede man ikke. Men det var ikke let at sige nej til en Køber, naar Arealet var udbudt til Salg, og saa længe private saa deres Fordel i at bygge videre, var det vist heller ikke helt galt. Angaaende de billige Grunde, som

Unmack Larsen efterlyste, saa kunde de selvfølgelig fremskaffes, men det var ikke nok med en billig Grund, saa længe man stadig skulde have det mest moderne, for saa kunde der ikke bygges billigt. Saa længe baade private Bygherrer og Byggeforeninger mente, at det var nødvendigt at bygge saa højmoderne, kunde Kommunen ikke stille noget op. — Taleren fandt iøvrigt, at den førte Forhandling vidnede om, at man fra alle Sider var enige om, at det drejer sig om at bringe Kommunen i økonomisk god Stand, og saa fandt man nok de Midler og Veje, som var nødvendige for at naa dette, selv om Aarhus ikke naar til samme Stilling som Odense og Frederiksberg.

Taleren sluttede hermed Forhandlingen og meddelte, at eventuelle Ændringsforslag maatte indgives inden førstkommende Mandag Kl. 12.

Budgettet overgik til 2. Behandling.
